DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-79-122

УДК 338.48:641.2

СУЧАСНИЙ СТАН ІНФРАСТРУКТУРИ ВИННОГО ТУРИЗМУ: ДОСВІД МОЛДОВИ ТА УКРАЇНИ

CURRENT STATE OF WINE TOURISM INFRASTRUCTURE: THE EXPERIENCE OF MOLDOVA AND UKRAINE

Галасюк Світлана Сергіївна
кандидат економічних наук, доцент,
Одеський національний економічний університет
ORCID: https://orcid.org/0000-0001-6512-4475

Galasyuk Svitlana
Odessa National Economic University

Стаття присвячена актуальним питанням дослідження сучасного стану інфраструктури винного туризму в Молдові та Україні. Систематизовано передумови розвитку винного туризму в обох країнах, сформовано та охарактеризовано складові його інфраструктури. Проаналізовано основні елементи інфраструктури винного туризму, ґрунтуючись на дослідженні певних виноробень Молдови та України. Підкреслено негативний вплив російської збройної агресії на розвиток виноробства та винного туризму в Україні. Встановлено, що наша країна має багато інших проблем в цій сфері діяльності (недостатня державна підтримка, недосконале галузеве законодавство, слабке використання маркетингових заходів із просування українського винного туризму тощо). На підставі вивчення успішного досвіду Молдови, запропоновано комплекс заходів, які сприятимуть розвитку винного туризму в Україні та вдосконаленню його інфраструктури.

Ключові слова: винний туризм, інфраструктура винного туризму, виноробня, комплекс послуг виноробні, маршрути винного туризму.

The article is devoted to the current issues of research into the current state of wine tourism infrastructure in Moldova and Ukraine. The prerequisites for the development of wine tourism in both countries are systematized, taking into account such indicators as the share of grape plantations on a global scale; the country's place among wine-producing countries; the number of awards received by wines at world competitions; information about the state institution involved in the implementation of a set of programs for the promotion of wine; the presence in the country of a national wine route certified by Iter Vitis; the number of registered wineries, etc. It has been established that the potential for the development of wine tourism exists in both countries, but is much better utilized in Moldova, where the state pays a lot of attention to this area of activity, providing financial and marketing support. Based on scientific works of scientists, professional sources, wineries' websites, and own observations, an idea of the wine tourism infrastructure has been formed, the components of which are: winery, hotel, restaurant, trade and tasting, cultural and entertainment, educational, etc. It is noted that the central place in the infrastructure of wine tourism belongs to the winery, which is able to combine almost all its elements, that is, to have a production workshop, cellars, tasting room, restaurant, wine boutique, hotel or villa or glamping, a hall for holding business and cultural events, a museum, a cinema. The main elements of the wine tourism infrastructure are analyzed, based on the study of certain wineries in Moldova and Ukraine. The negative impact of Russian armed aggression on the development of winemaking and wine tourism in Ukraine is emphasized. It has been established that our country has many other problems in this area of activity (insufficient state support, imperfect industry legislation, weak use of marketing measures to promote Ukrainian wine tourism). Based on the study of the successful experience of Moldova, a set of measures has been proposed that will contribute to the development of wine tourism in Ukraine and the improvement of its infrastructure.

Keywords: wine tourism, wine tourism infrastructure, winery, winery service complex, wine tourism routes.

Постановка проблеми. Винний туризм здобуває все більшої популярності у світі. Він є реальним драйвером розвитку місцевої економіки в регіонах, які мають сприятливі умови для вирощування винограду, виготовлення різних типів вина, а також цікаві туристам власними традиціями, звичаями та унікальністю. Винний туризм виконує важливу

© Галасюк С. С., 2025

соціальну функцію, створюючи підстави для формування культури споживання вина та якісного проведення відпочинку.

На європейському континенті з метою популяризації та збереження матеріального та нематеріального спадку виноробства і виноградарства створено федерацію Iter Vitis, яка з 2009 р. займається реалізацією та просуванням сертифікованого Радою Європи культурного маршруту «Iter Vitis – Les Chemins de la Vigne» («Шлях виноградної лози») [1]. Цей проєкт спрямований на захист сільських ландшафтів, історичних та старовинних виноградників; націлений на провадження галузевих наукових досліджень; орієнтований на підвищення культури споживання вина та розвиток винного туризму. У формуванні даного винного маршруту беруть участь 23 країни, переважна більшість з яких представлені центральними або регіональними органами виконавчої влади у сфері туризму; спеціалізованими асоціаціями, які працюють під брендом «Iter Vitis»; профільними туристичними організаціями та об'єднаннями виноробів. Проте наша держава – єдина, яка репрезентована тільки кластером (Фрумушика-Нова).

Попри повномасштабне російське вторгнення винний туризм в Україні існує і намагається розвиватись завдяки зусиллям виноградарів, які прагнуть захистити свої угіддя та врожай, зробити якісну продукцію навіть під обстрілами та створити безпечні умови для відвідування виноробень туристами. Тому доцільним і своєчасним вважається проведення дослідження сучасного стану інфраструктури, призначеної для розвитку винного туризму в Україні, а також можливостей для запозичення позитивного досвіду інших країн.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить про зацікавленість багатьох науковців до вивчення сучасного стану, потенціалу, тенденцій та специфіки розвитку винного туризму на світовому, макрорегіональному, національному та локальному рівнях. Так, науковці А. П. Зарічняк та Х. В. Островська вивчають сутність та основні компоненти винного туризму [2]; автори Н. А. Нагурна та Ю. М. Куриленко досліджують ринок виноробства в якості інфраструктури для винного туризму [3]; вчені С. Г. Нездоймінов [4] та О. Л. Михайлюк [5] розглядають можливості створення локального кластеру винного туризму як фактору територіального розвитку; колектив авторів під керівництвом Н. А. Добрянської проводить аналіз міжнародного ринку енотуристичних послуг [6]. Дослідження стану винного туризму України в умовах кризових викликів стало предметом наукової праці Л. О. Бойко [7]; його потенціал та тенденції розвитку розкриваються в статті Н. М. Чорної [8]. Особливості та сучасні засади розвитку еногастрономічного туризму в Одеській області та Молдові представлені в наукових працях В. Патійчук та А. Кирик [9], С. М. Колонтай та С. В. Плетос [10], Т. Калина та Є. Рудніченко [11]. Проте комплексних досліджень сучасного стану виноробень як основних об'єктів інфраструктури винного туризму, а також специфіки послуг, надаваних ними, дотепер не вистачає.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на підвищений інтерес до розвитку винного туризму як культурного явища, зараз бракує наукових досліджень щодо його інфраструктури, центральне місце в якій належить виноробням. Тому розгляд їх сучасного стану та комплексу надаваних послуг на прикладі Молдови і України вважається доцільним та сприятиме запозиченню позитивного досвіду для подальшого розвитку винного туризму.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження сучасного стану інфраструктури винного туризму в Молдові та Україні для виявлення специфіки її розвитку в обох країнах, а також вивчення успішного досвіду Молдови для його адаптації та застосування в українських реаліях.

Виклад основного матеріалу дослідження. Україна та Молдова як країни-сусідки мають багато спільного для розвитку винного туризму – схожі природно-кліматичні умови та географічне положення, наявність виноградних угідь для виробництва якісної продукції та зацікавленість виноробів представляти власні здобутки туристам та місцевому населенню.

Проте між країнами існують певні відмінності, що полягають як у кількості виноградників та площ, які вони займають, так і у ставленні держави до проблем виноградарів та розвитку винного туризму в цілому.

Дослідження інформації з джерел [12–18] дозволило встановити, що передумовами розвитку винного туризму в Україні та Молдові є такі:

– загальна площа виноградників: в Україні – 26 тис га (з урахуванням скорочення на третину у порівнянні з довоєнним 2021 р.), в Молдові – 128 тис. га, що дозволяє цій країні посідати перше місце у світі за щільністю виноградників;

– частка виноградних плантацій крани у світовому масштабі: Україна – 0,26%, Молдова – 2%;

– наявність автохтонних та локальних сортів винограду: в Україні – Тельті-Курук, а також Одеський чорний (Аліберне), Сухолиманський білий; в Молдові – Fetească Albă, Fetească Neagră, Fetească Regală, Rara Neagră;

– місце країни серед держав-виробників вина: Україна посідає 28 місце, Молдова – 13;

– кількість країн, в які експортується вино: українські вина реалізуються в майже 50 державах світу, молдавські – у 70 (експорт збільшився втричі за останнє десятиліття);

– кількість нагород, отриманих винами: в Україні немає точних даних, але відомо про близько 900 медалей, якими відзначені вина семі найактивніших виноробень (Shabo, Beykush Winery, Шато Чизай, Біологіст, Фрумушика-Нова та ін.); в Молдові виноробні отримують біля 900 медалей щорічно (за останні 8 років їх кількість перевищила 7000);

– державна установа, що займається реалізацією комплексу програм для просування вина: в Україні – немає; в Молдові – Національне бюро винограду і вина, створене 2013 р., завдяки зусиллям якого в країні спостерігається вражаюче зростання обсягів виробництва якісного вина та, як наслідок, збільшення потужності туристопотоку, зацікавленого у відвідуванні виноробень;

– наявність системи якості, заснованої на моделі захищених географічних зазначень (ЗГЗ) ЄС: в Україні – розпочався і зараз триває процес отримання ЗГЗ для вина (наприклад: Закарпаття/Закарпатське вино, Шабаг, Аша-абаг, Ялпуг, Придунайська Бессарабія); в Молдові – існують три зони, серед яких: Ştefan Vodă, Codru, Valul lui Traian, а також Divin – спеціальне географічне зазначення, яке охоплює всю територію Молдови, для виробництва виноградних дистилятів (бренді);

– наявність в країні національного винного маршруту як складової Iter Vitis: в Україні – немає; в Молдові – «Винний шлях Молдови»;

– наявність в країні національного бренду: в Україні – «Вино України», в Молдові – «Вино Молдови. Жива легенда»;

– кількість зареєстрованих виноробень: в Україні – близько 160 (з яких 83 занесені на мапу виноробень спецпроєкту «Серцевина» та 30 чекають на підтвердження свого статусу в даний час); в Молдові – 338.

Таким чином, потенціал для розвитку винного туризму існує в обох країнах, але краще використовується в Молдові, де держава приділяє багато уваги цій сфері діяльності, забезпечуючи фінансову та маркетингову підтримку.

В Молдові діє спеціально створений та зареєстрований в «Iter Vitis – Les Chemins de la vigne» культурний маршрут «Винний шлях Молдови» [18] довжиною 1560 км, який проходить по всіх трьох історичних виноробних регіонах з відвідуванням виноробень, культурно-виноробних заходів, туристичних визначних пам'яток, та нараховує десятки еногастрономічних атракцій.

В Україні дотепер немає єдиного національного винного маршруту. Але за підтримки Європейського Союзу створено та діє регіональний проєкт «Дорога вина та смаку Української Бессарабії» [19] на території Одеської області, який об'єднує виробників локальних вин та традиційних харчових продуктів, що надають послуги на власних локаціях та пов'язані в систему еногастрономічних туристичних маршрутів цієї місцевості. Найбільш активними регіонами, які мають можливості та зацікавлені в розвитку винного туризму, є Одеська, Закарпатська, Миколаївська та Херсонська області. Також в Україні здобувають популярність й інші регіони, розташовані в центральній та західній частинах держави.

Для розвитку винного туризму важливим фактором вважається не тільки обсяг виноробної продукції, але й наявність інфраструктури, спроможної задовольнити туристичний інтерес. На підставі наукових праць вчених [2; 3; 8; 20], фахових джерел [14; 16; 17; 19; 21], сайтів виноробень та власних спостережень з'ясовано, що в інфраструктурі винного туризму можна виділити декілька основних груп:

− виноробна інфраструктура (виноробні, включно з виноградниками, цехами, підвалами, складами, дегустаційними залами);

– інфраструктура розміщення (бутік-готелі, спа-готелі, вілли, глемпінги та інші типи засобів розміщення на виноробні або на маршруті);

– інфраструктура харчування (бари, ресторани з винною картою та еногастрономічною пропозицією);

– інфраструктура культурно-розважальних і ділових заходів із винного туризму (музеї вина; кінозали для демонстрації фільмів про процес створення вина; зали для проведення різноманітних ділових та науково-популярних

заходів, майстер-класів, презентацій про розвиток виноградарства та виноробства; спеціалізовані фірми з організації фестивалів, конкурсів, виставок, конференцій, аукціонів, форумів, присвячених вину);

– торговельно-дегустаційна інфраструктура (енотеки, винні бутіки при виноробнях, магазини з продажу вин та продукції виноробства, зокрема, лікувальної, косметичної тощо);

– інфраструктура для біологічного відновлення організму (приміщення для надання спа-послуг з використанням продукції виноробства);

− освітня інфраструктура (науково-дослідні установи, які здійснюють дослідження з виноробства та проводять просвітницькі дегустації й екскурсії з популяризації культури споживання вина);

− організатори винних турів (туроператорські компанії, які розробляють програми винних турів, та турагентства, які займаються їх реалізацією).

Центральне місце в інфраструктурі винного туризму посідає виноробня, яка може поєднувати в собі майже всі перераховані вище елементи. Для дослідження сучасного стану інфраструктури винного туризму було вибрано по 10 виноробень в Молдові (за їх приналежністю до певних зон географічних зазначень – Ştefan Vodă, Codru, Valul lui Traian) та Україні (за регіонами, які є активними учасниками ринку виноробної продукції – Українська Бессарабія, Закарпаття, Причорномор'я) (табл. 1, 2).

Справжніми «магнітами» винного туризму Молдови є виноробні Mileștii Mici та Cricova, які володіють багатокілометровими підземними галереями (200 км і 120 км відповідно), ознайомитися з якими можна за допомогою екскурсійного електротранспорту. В підвалах Mileștii Mici зберігається найбільша у світі колекція вин, яка занесена в «Книгу рекордів Гіннеса» та нараховує 1,5 млн пляшок. Виноробня Castel Mimi являє собою повністю відреставрований у первозданному вигляді замок, який, окрім організації винного туризму, служить майданчиком для проведення багатьох знакових заходів ділового туризму на вищому міжнародному рівні. Погреби Château Purcari, засновані ще 1827 року, належать до найвідомішого молдовського теруару, який подарував світу популярні вина Negru de Purcari та Roșu de Purcari. Château Vartely є національним та міжнародним лідером з просування місцевих (автентичних) сортів винограду (Fetească Neagră, Fetească Regală, Rara Neagră).

Практично всі молдовські виноробні мають у своєму складі дегустаційні зали, ресторани з національною кухнею та винні бутіки; майже половина з них пропонують розміщення в готелі, на віллі чи в глемпінгу; деякі – володіють винними барами, залами для організації культурно-масових заходів, басейнами та спасалонами, дитячими майданчиками та музеями. Мінімальна ціна за відвідування молдовських виноробень становить 6-12 євро.

На відміну від Молдови, винний туризм в Україні тільки починає розвиватись відповідно до сучасних вимог. Відомо, що в СРСР Україна посідала перше місце за площами, засадженими виноградною лозою (200 тис. га), але вони скоротилися майже на половину за часів «антиалкогольної кампанії», коли багато виноградників було знищено.

У 2000-х роках вино в Україні вироблялось тільки декількома потужними гігантами ринку, але воно було не завжди якісним через намагання підвищити врожайність будь-якою ціною. Процес відкриття сімейних крафтових виноробень розпочався у 2016 р., коли Верховна Рада скасувала ліцензію на оптову торгівлю для виробників вина з власного винограду. Вона коштувала 500 тис. грн на рік і була серйозною перепоною для представників малого бізнесу. У 2018 р. спростили процедуру отримання ліцензії, як на виробництво вина, так і на реєстрацію малих винарень – зникла необхідність в отриманні 160 дозвільних документів [12]. Саме завдяки цим діям в Україні стали з'являтися крафтові виноробні, що одразу викликало інтерес до їх відвідування та заклало підстави для подальшого розвитку винного туризму.

З початком повномасштабної війни багато складів, виноградників та виробничих приміщень українських виноробів опинились в окупації; виноградні угіддя понівечені артилерійськими обстрілами або заміновані, склади знищені прямими влучаннями ракет, колекції вин пограбовані [15]. Так, великою втратою для розвитку винного туризму стала окупація та часткове зруйнування єдиного в Україні історичного шато – виноробного господарства князя П.М. Трубецького, заснованого у 1896 р. Після деокупації ця компанія змінила назву на Stoic Winery та запустила лінійку вин під назвою Dnipro Hills, які виробляє у співпраці з виноробнею Chateau Pinot (Одеська обл.), сподіваючись відновити власне виробництво на Херсонщині після розмінування території та проведення ремонту. Також на території Херсонської області не працюють такі вино-

Таблиця 1

Складові інфраструктури винного туризму Молдови

Назва об'єктів винного туризму	Виробничий цех	Підвали	Дегустаційний зал	Ресторан	Винний бар	Винний бутік	Готель	Зал для культурно-масових заходів	Спа-центр / басейн	Винний льох для приватних колекцій	Музей	Зона для пікніка	Дитячий майданчик	Мінімальна ціна (євро)
Регіон Ştefan Vodă														
Et Cetera	●	●	●	●		●	●		●			●	●	10
Château Purcari	●	●	●	●	●	●	●			●			●	8
Регіон Codru														
Asconi Winery	●	●	●	●		●			●					7
Castel Mimi	●	●	●	●		●	●	●	●	●	●	●		15
Château Cojuşna	●	●	●	●		●		●						6
Château Vartely	●	●	●	●	●	●	●							10
Cricova	●	●	●	●	●	●	●			●				10
Mileştii Mici	●	●	●	●	●	●						●	●	10
Регіон Valul lui Traian														
Novak Winery	●	●	●			●								10
Vinuri de Comrat	●	●	●	●	●	●					●			12

Джерело: створено автором на підставі офіційних сайтів виноробень, а також на основі: [16; 17; 18]

робні, як Клара Марсала (знищена), Château Kurin та Askano Valley (знаходяться на тимчасово окупованих територіях та частково зруйновані). В Миколаївській області, попри війну та постійну збройну агресію, деякі виноробні змогли відновити власну діяльність, працюючи фактично біля лінії фронту та займаючись розмінуванням виноградників після обстрілів касетними снарядами (Falko Winery, Ольвія Нуво та ін.).

Аналіз даних табл. 2 показує, що інфраструктура діючих виноробень України дещо відстає від молдовських, але це не завжди пов'язано з військовими діями. Так, більшість виноробень не мають у своєму складі ресторанів (навіть всесвітньої відомий Shabo, який є лідером серед українських виноробних підприємств за багатьма ознаками); бракує засобів розміщення при виноробнях та залів для проведення ділових і культурно-масових заходів; практично відсутні спа-центри та зони відпочинку (для пікніків та дитячих ігор), немає підземних галерей з екскурсійними електрокарами. Найбільш розвинутою інфраструктурою володіє Фрумушика-Нова, але до неї дуже складно дістатися через відсутність асфальтованої дороги. Мінімальна ціна за відвідування українських виноробень становить 5–20 євро.

За результатами порівняльного аналізу інфраструктури винного туризму в Молдові та Україні зроблено висновки щодо комплексу послуг, які надаються туристам під час відвідування виноробень:

– екскурсії у винні підвали проводять майже всі виноробні обох країн, у цехи та на виноградники – значно рідше;

– дегустації та послуги торгівлі виноробною продукцією здійснюють абсолютно всі досліджені винарні;

– послуги харчування в ресторані притаманні всім виноробням Молдови і тільки 40% із досліджених в Україні;

– послуги проживання пропонуються половиною молдовських виноробень, в Україні – кожною третьою;

Таблиця 2

Складові інфраструктури винного туризму України

Назва об'єктів винного туризму	Виробничий цех	Підвали	Дегустаційний зал	Ресторан	Винний бар	Винний бутік	Готель	Зал для культурно-масових заходів	Спа-центр / басейн	Винний льох для приватних колекцій	Музей	Зона для пікніка	Дитячий майданчик	Мінімальна ціна (євро)
Українська Бессарабія (Одеська область)														
Shabo	●	●	●			●				●	●			12
Колоніст	●	●	●	●		●								20
Villa Tinta	●	●	●	●		●								5
Фрумушика-Нова	●	●	●	●	●	●	●	●			●			10
Закарпаття														
Шато Чизай	●	●	●	●		●	●				●			6
Котнар	●	●	●			●								-
Виноробня Шош	●	●	●											5
Причорномор'я (Одеська, Миколаївська, Херсонська область)														
Інститут Таїрова	●	●	●					●		●	●			20
Beykush Winery	●	●	●	●		●	●						●	8
Koblevo	●	●	●			●								7

Джерело: створено автором на підставі офіційних сайтів виноробень, а також на основі: [12; 14; 19; 21]

– проведення ділових та культурно-масових заходів характерно для всіх виноробень молдовського регіону Codru, а також для половини винарень української Бессарабії;

– відвідування музеїв при виноробнях впроваджено в Молдові (Castel Mimi, Vinuri de Comrat), але більше поширено в Україні (Shabo, Фрумушика-Нова, Шато Чизай, ННЦ «Інститут Таїрова»); в деяких з них існують також кінозали для демонстрації фільмів про виноградарство.

Практично всі досліджені виноробні Молдови є членами ANTRIM – Національної асоціації в'їзного та внутрішнього туризму, яка представляє країну в Європейській федерації Iter Vitis. В Україні дотепер бракує профільних асоціацій із розвитку винного туризму.

Найсуттєвішою проблемою розвитку винного туризму в Україні є, насамперед, повномасштабне російське вторгнення та його наслідки: бойові дії, знищення інфраструктури, тимчасова окупація деяких територій, блекаути, порушення логістичних зв'язків, дефіцит кадрів через виїзд за кордон та мобілізацію, обмеження на переміщення чоловіків, небезпека на виноробних об'єктах під час збройної агресії. Крім того, власники винарень стикаються з фінансовими труднощами, недосконалістю державної підтримки, відсутністю впливових асоціацій виробників виноробної продукції.

Заходи, які сприятимуть розвитку винного туризму в Україні, відновленню та вдосконаленню його інфраструктури:

– підсилення державної підтримки виноробів – надання грантів на розвиток бізнесу, зменшення податкового навантаження, розроблення стратегії розвитку виноробних дестинацій та галузевих програм повоєнного відновлення;

– створення національного органу влади, відповідального за реформи у виноробному секторі;

– розроблення нормативно-правової бази для контролю якості виноробної продукції;

– заохочення виноробів у виготовленні вина з автохтонних сортів винограду, харак-

терних для певної місцевості, що завжди цікавить іноземних та вітчизняних туристів;

– створення галузевих асоціацій виноробів та представників туристичного бізнесу для координації зусиль у сфері винного туризму;

– розроблення та впровадження конкретних заходів у розвиток туристичних дестинацій, зокрема багатих на ресурси для розвитку винного туризму (ремонт та будівництво автодоріг, об'єктів загальної інженерної інфраструктури);

– формування винних маршрутів та подання їх на сертифікацію в європейську федерацію Iter Vitis;

– організація маркетингових заходів із просування виноробної продукції за кордоном, включаючи рекламу та участь виноробів у міжнародних виставках, дегустаціях та конкурсах;

– реклама об'єктів та дестинацій винного туризму на внутрішньому ринку;

– відкриття шкіл сомельє, різноманітних курсів винних експертів для підвищення культури споживання вина;

– участь виноробень у винних та гастрономічних фестивалях, в яких вина поєднуються зі стравами національної кухні;

– розроблення виноробнями презентаційних турів та проведення дегустацій в ресторанах для поширення відомостей про унікальність власної продукції;

– створення додаткових об'єктів інфраструктури на виноробнях для зацікавлення туристів та розширення клієнтури – відкриття засобів розміщення, закладів харчування з національною кухнею та місцевою винною картою, приміщень для біологічного відновлення організму (спа-салонів, які використовують продукцію виноробства).

Висновки. Проведене дослідження демонструє, що винний туризм набуває все більшого значення в соціально-економічному розвитку країн зі сприятливими умовами для вирощування винограду та створення продукції виноробства. Виявлено, що на європейському континенті впроваджено спеціальний культурний маршрут «Iter Vitis – Les Chemins de la Vigne» («Шлях виноградної лози») для популяризації винного туризму, в якому беруть участь 23 країни, зокрема Україна і Молдова. Встановлено, що на відміну від інших, наша держава дотепер не має розробленого національного маршруту винного туризму та представлена в Iter Vitis тільки одним кластером. На підставі вивчення інформації з наукових статей, профільних офіційних джерел, а також базуючись на власних спостереженнях, систематизовано основні передумови розвитку винного туризму в обох країнах-сусідках, сформовано та охарактеризовано складові його інфраструктури. Зазначено, що центральне місце в інфраструктурі винного туризму належить саме виноробні, яка спроможна поєднувати в собі майже всі її елементи, тобто мати виробничий цех, підвали, дегустаційний зал, ресторан, винний бутік, готель або віллу чи глемпінг, зал для проведення ділових та культурно-масових заходів, музей, кінозал тощо. Проаналізовано складові інфраструктури винного туризму, ґрунтуючись на дослідженні певних виноробень Молдови та України. Акцентовано увагу, що потенціал для розвитку винного туризму існує в обох країнах, але набагато краще використовується в Молдові. Підкреслено негативний вплив російської збройної агресії на розвиток виноробства та винного туризму в Україні. Порівняльний аналіз підходів до розвитку винного туризму в Україні та Молдові дозволив встановити, що наша країна має багато інших проблем в цій сфері діяльності (недостатня державна підтримка, недосконале галузеве законодавство, слабке використання маркетингових заходів із просування українського винного туризму). Запропоновано комплекс заходів, які сприятимуть розвитку винного туризму в Україні та вдосконаленню його інфраструктури.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. The European Federation Iter Vitis. URL: https://itervitis.eu (дата звернення: 27.09.2025).

2. Зарічняк А. П., Островська Х. В. Винний туризм: дефініція, основні компоненти та особливості. *Міжнародний науковий журнал «Грааль науки»*. 2022. № 23. С. 42-46. URL: https://doi.org/10.36074/grail-of-science.23.12.2022.03.

3. Нагурна Н. А., Куриленко Ю. М. Дослідження ринку виноробства України як інфраструктури для винного туризму. *Інновації та технології в сфері послуг та харчування.* 2024. № 3 (13). С. 101-105. URL: https://doi.org/10.32782/2708-4949.3(13).2024.15.

4. Нездоймінов С. Г. Локальний кластер винного туризму як фактор територіального розвитку. *Адміністративно-територіальні та економічно-просторові кордони регіонів:* матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 19-20.03.2020 р. Київ: КНЕУ, 2020. С. 350-354.

5. Михайлюк О. Л. Перспективи розвитку винних туристичних кластерів на Півдні України. *Науковий вісник ОНЕУ.* 2018. № 1. С. 29-41.

6. Добрянська Н. А., Саркісян Г. О., Крупіца І. В., Бирка К. М. Аналіз міжнародного ринку енотуристичних послуг. 2022. *Економіка харчової промисловості.* Том 14. № 1. С. 80-85. URL: https://doi.org/10.15673/fie.v14i1.2271.

7. Бойко Л. О. Туристичний потенціал виноробних регіонів України в умовах кризових викликів*. Сучасний стан та потенціал розвитку індустрії гостинності в Україні:* матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції, 20.05.2025 р. Херсон-Кропівницький: ХДАЕУ, 2025. С. 69-71.

8. Чорна Н. М. Винний туризм в Україні: потенціал та тенденції розвитку. *Інфраструктура ринку.* 2022. № 67. С. 161-166. URL: https://doi.org/10.32843/infrastruct67-28.

9. Патійчук В., Кирик А. Особливості сучасного розвитку винного туризму в Молдові. *Рекреаційна географія та географія туризму.* 2019. № 1 (385). С. 97-105.

10. Колонтай С. М., Плетос С. В. Особливості розвитку еногастрономічного туризму в Україні на прикладі Одеського регіону. *Інфраструктура ринку.* 2021. № 52. С. 141-145. URL: https://doi.org/10.32843/infrastruct52-25.

11. Калина Т., Рудніченко Є. Сучасні засади розвитку еногастрономічного туризму в Одеській області. *Вісник Хмельницького національного університету.* 2024. № 1. С. 386-391. URL: https://doi.org/10.31891/2307-5740-2024-326-61.

12. Винний гід України. URL: https://lowcost.ua/ukrainian-wine-guide (дата звернення: 03.10.2025).

13. Через війну площі виноградників зменшились на третину. Прес-служба Апарату Верховної Ради України. URL: https://surl.lu/xougin (дата звернення: 07.10.2025).

14. Спецпроєкт Серцевина. URL: https://theheartofwine.com/map-of-ukrainian-wineries (дата звернення: 07.10.2025).

15. Українське виноробство в умовах війни і розвиток галузі відповідно до норм Європейського Союзу: як допомагає захист прав інтелектуальної власності. URL: https://surl.li/ppuhfj (дата звернення: 15.10.2025).

16. Вино Молдови. URL: https://wineofmoldova.com (дата звернення: 07.10.2025).

17. Enotourism Guide Republic of Moldova. URL: https://moldova.travel/en/adventure-tourism/wine-road (дата звернення: 07.10.2025).

18. Міністерство культури Республіки Молдова. URL: https://www.mc.gov.md/ro/content/rute-culturale (дата звернення: 11.10.2025).

19. Дорога вина та смаку Української Бессарабії. URL: https://tour.tic.in.ua/doroha-vyna-smaku (дата звернення: 01.10.2025).

20. Бойко В. О., Бойко Л. О. Винні тури як складова агротуризму. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*. 2024. № 12. URL: https://doi.org/10.54929/2786-5738-2024-12-12-01

21. Плачкова А. Винний туризм в Україні активно розвивається. URL: https://zruchno.travel/News/New/2543?lang=ua (дата звернення: 15.10.2025).

REFERENCES:

1. The European Federation Iter Vitis. Available at: https://itervitis.eu (accessed September 27, 2025).

2. Zarichnyak A. P., Ostrovska H. V. (2022) Vynnyy turyzm: definitsiya, osnovni komponenty ta osoblyvosti [Wine tourism: definition, main components and features]. *Mizhnarodnyy naukovyy zhurnal «Hraal' nauky»*, no. 23, pp. 42-46. Available at: https://doi.org/10.36074/grail-of-science.23.12.2022.03.

3. Nagurna N. A., Kurylenko Y. M. (2024) Doslidzhennya rynku vynorobstva Ukrayiny yak infrastruktury dlya vynnoho turyzmu [Research on the Ukrainian winemaking market as an infrastructure for wine tourism]. *Innovatsiyi ta tekhnolohiyi v sferi posluh ta kharchuvanny*a, no. 3 (13), pp. 101-105. Available at: https://doi.org/10.32782/2708-4949.3(13).2024.15.

4. Nezdoyminov S. G. (2020) Lokal'nyy klaster vynnoho turyzmu yak faktor terytorial'noho rozvytku [Local cluster of wine tourism as a factor of territorial development]. *Administratyvno-terytorial'ni ta ekonomichno-prostorovi kordony rehioniv:* materialy Mizhnarodnoyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi, 19-20.03.2020. Kyyiv: KNEU, pp. 350-354.

5. Mykhailiuk O. L. (2018) Perspektyvy rozvytku vynnykh turystychnykh klasteriv na Pivdni Ukrayiny [Prospects for the development of wine tourism clusters in the South of Ukraine]. *Naukovyy visnyk ONEU*, no. 1, pp. 29-41.

6. Dobryanska N. A., Sarkisyan G. O., Krupitsa I. V., Byrka K. M. (2022) Analiz mizhnarodnoho rynku enoturystychnykh posluh [Analysis of the international market of wine tourism services]. *Ekonomika kharchovoyi promyslovosti*, T. 14, no. 1, pp. 80-85. Available at: https://doi.org/10.15673/fie.v14i1.2271.

7. Boyko L. O. (2025) Turystychnyy potentsial vynorobnykh rehioniv Ukrayiny v umovakh kryzovykh vyklykiv [Tourist potential of wine-growing regions of Ukraine in conditions of crisis challenges]. *Suchasnyy stan ta potentsial rozvytku industriyi hostynnosti v Ukrayini:* materialy IV Vseukrayins'koyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi, 20.05.2025. Kherson-Kropivnyts'kyy: KHDAEU, pp. 69-71.

8. Chorna N. M. (2022) Vynnyy turyzm v Ukrayini: potentsial ta tendentsiyi rozvytku [Wine tourism in Ukraine: potential and development trends]. *Infrastruktura rynku*, no. 67, pp. 161-166. Available at: https://doi.org/10.32843/infrastruct67-28.

9. Patiychuk V., Kyryk A. (2019) Osoblyvosti suchasnoho rozvytku vynnoho turyzmu v Moldovi [Peculiarities of the modern development of wine tourism in Moldova]. *Rekreatsiyna heohrafiya ta heohrafiya turyzmu*, no. 1 (385), pp. 97-105.

10. Kollontai S. M., Pletos S. V. (2021) Osoblyvosti rozvytku enohastronomichnoho turyzmu v Ukrayini na prykladi Odes'koho rehionu [Peculiarities of the development of wine and gastronomy tourism in Ukraine using the example of the Odessa region]. *Infrastruktura rynku*, no. 52, pp. 141-145. Available at: https://doi.org/10.32843/infrastruct52-25.

11. Kalyna T., Rudnichenko E. (2024) Suchasni zasady rozvytku enohastronomichnoho turyzmu v Odes'kiy oblasti [Modern principles of development of enogastronomic tourism in Odessa region]. *Visnyk Khmel'nyts'koho natsional'noho universytetu,* no. 1, pp. 386-391. Available at: https://doi.org/10.31891/2307-5740-2024-326-61.

12. Vynnyy hid Ukrayiny [Wine guide of Ukraine]. Available at: https://lowcost.ua/ukrainian-wine-guide (accessed October 3, 2025).

13. Cherez viynu ploshchi vynohradnykiv zmenshylys' na tretynu. Pres-sluzhba Aparatu Verkhovnoyi Rady Ukrayiny [Due to the war, the area of vineyards decreased by a third. Press service of the Verkhovna Rada of Ukraine]. Available at: https://surl.lu/xougin (accessed October 7, 2025).

14. Spetsproyekt Sertsevyna [Special project Core]. Available at: https://theheartofwine.com/map-of-ukrainian-wineries (accessed October 7, 2025).

15. Ukrayins'ke vynorobstvo v umovakh viyny i rozvytok haluzi vidpovidno do norm Yevropeys'koho Soyuzu: yak dopomahaye zakhyst prav intelektual'noyi vlasnosti [Ukrainian winemaking in wartime and the development of the industry in accordance with EU norms: how the protection of intellectual property rights helps]. Available at: https://surl.li/ppuhfj (accessed October 15, 2025).

16. Vyno Moldovy [Wine of Moldova]. Available at: https://wineofmoldova.com (accessed October 7, 2025).

17. Enotourism Guide Republic of Moldova. Available at: https://moldova.travel/en/adventure-tourism/wine-road (accessed October 7, 2025).

18. Ministerstvo kul'tury Respubliky Moldova [Ministry of Culture of the Republic of Moldova]. Available at: https://www.mc.gov.md/ro/content/rute-culturale (accessed October 11, 2025).

19. Doroha vyna ta smaku Ukrayins'koyi Bessarabiyi [The Road of Wine and Taste of Ukrainian Bessarabia]. Available at: https://tour.tic.in.ua/doroha-vyna-smaku (accessed October 1, 2025).

20. Boyko V. O., Boyko L. O. (2024) Vynni tury yak skladova ahroturyzmu [Wine tours as a component of agrotourism]. *Problemy suchasnykh transformatsiy. Seriya: ekonomika ta upravlinnya*, no. 12. Available at: https://doi.org/10.54929/2786-5738-2024-12-12-01.

21. Plachkova A. Vynnyy turyzm v Ukrayini aktyvno rozvyvayet'sya [Wine tourism in Ukraine is actively developing]. Available at: https://zruchno.travel/News/New/2543?lang=ua (accessed October 15, 2025).